



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ  
Ecclesiasticoꝝ Specvlvm**

**Langhe-Cruys, Johan**

**Duaci, 1587**

An vitæ, & honestati Ecclesiasticorum co[n]ueniat in secularibus curijs  
versari. cap.iiii.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

monachos nulla lege tutores, aut curatores cuiusque personae fieri concedimus. Presbyteros autem, diaconos & subdiaconos, si iure, ac lege cognoscant tutelam, aut curam vocentur, eiusmodi munera iure concedimus: si tamen infra mentes quatuordecim numerandos, ex quo vocati sunt, apud competentem iudicem scripto declarauerint, id se munus propria voluntate suscepisse: Et si (vt probabile est) eorum hoc fecerit, nullum ex hoc prauiudicium circa tutelam, aut curam sustinet. Sed neque subceptorum exactorem publicarum contributionum, aut exactorem vectigalium, vel alienarum possessionum, exactorem familiae, aut dispensatorem, aut procuratorem litis, aut fideiussorem pro his causis esse, aut oeconomum, aut cuiuscumque gradus alium, aut monachum concedimus, siue suo, siue monasterij nomine id subeat, ne per haec in sacris aedibus infligatur damnum.

An vita & honestati ecclesiasticorum conueniat in saeculis curis versari. CAP. IIII

**C**um ex praedictis tam Pontificum, Conciliorum & sanctorum Patrum, quam Imperatorum constitutionibus, decretis, & sententiis clarescat euidens sit, clericos se negotiis secularibus impari, & immiscere non posse; sed, illis omnibus (clericis specialiter de iure permittatur) debere Dei ministerijs inhaerere, & deseruire ministerijs, atque sacris apud ecclesias suas permanere: Mirum proinde constitutione, & modo introductum sit, & ab immemore tempore haec a Superioribus toleretur, quod Praesbiterum, & monasteriorum Praelatum, & alios ecclesiarum, in Principum, atque Regum, imò & in interuentionibus assidue versentur, & nonnulli frequentius, & diutius in illis videantur, & degant, quam in ipsorum ecclesiis: cum tamen omnes ecclesiastici, & maxime Praelati in ecclesiis suis perpetuo residere teneantur, & diuersis in locis supra ex Pontificum quoque, & sanctorum Patrum, necnon Conciliorum, sed praesertim Tridentini decretis, constitutionibus, canonicis

Clericorum consuetudo in secularibus curis.

tenentis demonstratum est. D. Hieronymus de hac  
libra, & continua Prælatorum in ecclesia sua residen-  
tia, & conuersatione scribens <sup>a</sup>: Si quis, inquit, vult  
episcopus esse, non tã vocabulo, quàm merito imitetur  
Moysem, imitetur & Aaron. Quid enim dicitur de eis?  
Quod nõ discedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo  
Moyse indefinenter in tabernaculo Domini. Quid au-  
tem ei opus erat? vt aut à Deo aliquid disceret, aut  
populum doceret. Hæc duo sunt Pontificis opera,  
vt à Deo discat, legendo scripturas diuinas, & sapius  
predicando; aut populum doceat, sed illa doceat, quæ  
Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano  
sensu, sed quæ spiritus sanctus docet. Est & aliud opus  
quod facit Moyses: ad bella non vadit, non pugnat  
contra inimicos: Sed quid facit? Orat: & donec orat  
populus eius: Si relaxauerit, & dimiserit ma-  
nus, populus eius vincitur, & fugatur. Orit ergo sa-  
cerdos ecclesiæ indefinenter, vt vincat populus, qui  
hostes inuisibiles, qui sunt demones  
impugnantes eos qui volunt piè viuere in Christo.

Quæ in concilio Carthaginensi 4. cui D. Augusti-  
nus interfuit, statutum est <sup>b</sup>, vt Episcopus nullam rei fa-  
mularum curam ad se reuocet, sed lectioni, & orationi,  
in verbo prædicationis tantummodo vacet.

D. Ambrosius in oratione contra Maxentium <sup>c</sup>:  
Vitam, inquit, esse securus, quod ecclesia hæreti-  
cæ maxime traderetur: Ad palatium Imperatoris irem  
non debet, si hoc congrueret sacerdotis officio, vt in pa-  
latio magis certarem, quàm in ecclesia. Scribit Se-  
verus Solpitiu in vita D. Martini <sup>d</sup>; quod cum ad  
Imperatorem Maximum plures ex diuersis partibus  
Episcopi conuenissent, & scæda circa Principem om-  
nium adulatio notaretur, seque degeneri incon-  
stantia regis clientelæ sacerdotalis dignitas subdi-  
derat, in solo Martino Apostolica auctoritas perma-  
nent. Nam etsi pro aliquibus supplicandum Regi  
imperauit potius, quàm rogauit, & à conuiuio  
se frequenter rogatus abstinuit, dicens; se men-  
sæ participem esse non posse. Tandem vi-  
tæ vel ratione, vel precibus ad conuiuium venit,

mirum

*a c. fm. dist. 36.*

*Pontificis seu  
Episcopi officium*

*Sacerdoti eccle-  
siæ indefinenter  
predicandum.*

*b cap. 20. c.  
cap. Episcopi.  
dist. 88.*

*c quæ est episcopi.*

*Non congruit  
sacerdotis offi-  
cio ire ad impe-  
ratoris palatium.  
d lib. 1.*

*D. Martinus  
mensæ impera-  
toris participem  
esse voluit.*

*Insigne D.  
Martini factum.*

*D. Martinus  
presbyterum  
Regi prætulit.*

*ut habetur l.  
3. de vit. Mart.*

*Pœnituit D.  
Martinus quod  
semel in palatio  
imperatoris  
fuerit.*

*An ecclesiasti-  
ci castra sequi  
possint contra  
haereticos et in-  
fideles.  
b. c. reprehens-  
sibilia. 23. q. 8.*

mirum in modum gaudente Rege, quod id impo-  
set. Conuiuæ autem aderant summi atque illi  
viri: medius inter hos Martini presbyter accubans  
ipse autem sellula iuxta regem posita confederat. At  
medium ferè conuiuim (vt moris est) pateram  
minister obtulit. Ille sancto admodum Episcopo  
tius dari iubet, expectans, atque ambiens, vt ad  
dextera poculum sumeret. Sed Martinus, vt  
pateram presbytero suo tradidit, nullum scilicet  
mans digniorem, qui possit prior bibere: nec  
sibi fore, si aut Regem ipsum, aut eos, qui à Rege  
proximi, presbytero prætulisset. Quod factum  
rator, omnesque, qui tunc aderant, ita admirati  
vt hoc ipsum eis, in quo contempti fuerant, pateram  
Celeberrimumque per omne palatium fuit, factum  
tinum in Regis prandio, quod in inferiorum  
conuiuuiis Episcoporum nemo fecisset. Alio  
tempore, cum in eiusdem Imperatoris curia  
inuitus quandam communionem cum illo, & aliis  
Episcopis iniisset, satius existimans ad horam  
quàm his non consulere, quorum ceruicibus  
imminebat: summa vi Episcopis nitentibus, vt  
munionem illam subscriptione firmaret, commo-  
non potuit, sed postero die se inde proripuit. Cur  
uertens in viam mœstus ingemisceret, se vel ad  
noxia communioni fuisse permixtum, progre-  
lulum comitibus, ille subsedit; causam doloris  
accusante ac defendente inuicem cogitatione  
uens, astitit ei repente angelus: Merito, inquit, ha-  
ne compungeris, sed aliter exire nequilli. Reuer-  
tatem, refume constantiam, ne iam non periculum  
ria, sed salutis incurreris. Itaque ab illo tempore  
cauit cum illa communionem misceri.

Adhæc ecclesiasticos curias, & castra (licet  
contra hæreticos, & infideles geratur) sequi  
bere, Nicolaus Papa ad Carolum magnum & imp-  
rem scribens, aperte ostendit his verbis: Repre-  
bile valde constat esse, quod subintulisti, dicens  
iorem partem omnium Episcoporum die nocte  
omnibus aliis fidelibus tuis contra piratas mar-

ingulare, & ob id Episcopi impediuntur venire; cum  
 milium Christi sit, Christo seruire; milites vero seculi  
 seculo, secundum quod scriptum est<sup>a</sup>; Nemo  
 militans Deo implicat se negotiis secularibus. Quod si  
 milites militie student; quid ad Episcopos, &  
 milites Christi, nisi, vt vacent orationibus? Nec diuer-  
 sam ab hoc sensit Gelasius, dum in hac verba Elpidio  
 Episcopo scriberet<sup>b</sup>: Quo ausu, qua temeritate, rescri-  
 bis ad Ravennam te parare proficisci, cum canones cui-  
 bus ante visis, atque consultis ad comitatum debere  
 conuenire? Quemadmodum tibi putas licere, quod  
 non licet, nisi quod hoc officio carere festinas, quo his  
 tibus te ostendis indignum? Quapropter Patres  
 Antiocheni statuerunt<sup>c</sup>; vt si quis Episcopus,  
 impetret, vel omnis omnino, qui est sub ecclesia-  
 stica regula constitutus, praeter consilium, vel literas  
 Episcoporum, qui sunt intra prouinciam, & ma-  
 iorine consilio Metropolitanum ad Imperatorem per-  
 tineret, hunc abdicari, & eiici non solum de commu-  
 nitate debere; sed etiam propria dignitate priuari de-  
 beat, tanquam molestum, & importunum impe-  
 ditibus auriibus contra ecclesiastica constituta. Interim  
 non negamus, quin liceat Praelatis ecclesiae exemplo B.  
 Gregorii ab Imperatoribus, vel quibuslibet Ducibus  
 defensionem fidelibus postulare<sup>d</sup>. Licet etiam cum bea-  
 to Leone quoslibet ad sui defensionem contra aduersa-  
 rios sanctae fidei viriliter adhortari, atque ad vim infi-  
 dam procul arcendam quosque excitare<sup>e</sup>: effusionem  
 sanguinis nulli Episcoporum sua, vel Imperatorum  
 auctoritate imperare licet<sup>f</sup>. Quicumque autem ex cle-  
 ricis videntur esse, secundum concilij Meldensis decretum<sup>g</sup>,  
 in militia non possunt sumere, nec armati ince-  
 dere, quia clericatus officium eos reddit inhabiles ad  
 pugnam<sup>h</sup>: Sed professionis suae vocabulum religio-  
 sioribus, & religioso habitu praebere debent. Quod  
 contempserint, tanquam sacrorum canonum contem-  
 ptum, & ecclesiastica auctoritatis profanatores, pro-  
 prii gradus amissione mulcentur: quia non possunt  
 Deo, & seculo militare. Concilium vero To-  
 le-

a 2. Timot. 2.

b c. quo ausu. 23. q. 8.

c Concil. Antioch. cap. 11. et. n. c. si quis Episcopus, 23. q. 8.

Pena clericorum proficiscendum ad Imperatorem sine licentia sui Episcopi vel Metropolitanum.

d c. ut pridem. ca. suppliciter. 23. q. 8.

e c. igitur. ca. 4. seq. 23. q. 8.

f Clerici militiae arma sumere non possunt. c. ca. p. si vobis. 23. q. 8.

g c. quicumque. 23. q. 8.

h ca. ex multa. 5. si. et ibi gl. et D. D. de voto. et vot. redemptio. Penor. in c. 1. de cler. vna. 10.

R r tanum

*a cap. 44. et c. clerici. 23. q. 8. An clerici contra inimicos fidei impune pugnare possint.*

*b c. petitio. de homic. volun. vel cas.*

tanum 4. statuit; vt clerici, qui in quacumque saluta-  
arma volentes sumplerint; reperti, amillo ordini  
gradu, in monasterio perenniter tradantur. Si vero  
ricus pugnando etiam contra inimicos fidei cau-  
quenquā percusserit, & de interfectione ipsius con-  
tia remordeat, à ministerio altaris abstinere con-  
Quod liquidò constat ex rescripto Honorij Pape  
sub hac verborum forma cuidam presbytero  
Petitio tua nobis exhibita continebat, quod cum  
dominicæ crucis, ac blasphemij nominis Christi  
strum quoddam in quo morabaris, grauius in  
exeutibus inde habitatoribus tam clericis, quam  
cõtra eos, ac inuicè confligentibus, hinc inde occi-  
plurimi extiterunt. Vnde cum pro eo quod aliquo  
cussisti, irregularitatē metuas incurrisse; mædum  
tenus, si de interfectione cuiusquā in illo confis-  
conscientia te remordet, à ministerio altaris  
reuerenter: cum sit cõsultius in huiusmodi  
nere, quàm temerè celebrare. Quicumque  
cus, aut in bello, aut in rixa, aut in gētium  
tuus fuerit, ex decreto concilij Triburienfis, ne  
oblatione, neque in oratione pro eo, postulat  
sed relinquendus, vt in manus incidat iudicis. Sep-  
ra tamen non est priuandus.

*c. quicumque. 23. q. 8.*

*d vt habetur sess. 25. de re- form. cap. 17.*

*e c. omnes. c. so- litæ de maiori- ty obedien. c. Valerianus. dist. 63. c. Epi- scopus in eccle- sia. dist. 95. c. quis dubitet. c. duo sunt. dist. 96.*

Miramur, & conquerimur ecclesiasticos  
& præsertim in curiis secularibus in tale ven-  
dium, ne dicā contemptum, vt nō plures, im-  
minoris fiant, & reputentur, quàm laici; præsertim  
officij alicuius publici, vel nobilitatis titulo  
sint. Non potuit igitur SS. Tridentina Synodus  
grauiter dolere, audiens Episcopos aliquos, qui  
oblitos, pontificiam dignitatē non leuiter dehon-  
qui cum Regum ministris, Regulis, & Baro-  
ecclesia, & extra indecenti quadā demissione  
& veluti inferiores ministri altaris, nimis indige-  
solū loco cedunt, sed etiam personaliter  
uiunt. Quare hæc & similia detestās eadem  
odus, sacros canones omnes, conciliaque  
atque alias apostolicas sanctiones ad dignitatis  
palis decorum, & grauitatem pertinentes reuoc-

precipit, vt ab huiusmodi in posterum Episcopi se ab-  
 lineant; mandans eisdem, vt tam in ecclesia, quam so-  
 ciosum gradum, & ordinem præ oculis habentes, vbi-  
 que se patres, & pastores esse meminerint; reliquis ve-  
 ro tam Principibus, quam cæteris omnibus, vt eos pa-  
 trimo honore, ac debita reuerentia prosequantur.

Ventum si quis causam inquirat, cur nunc tam vili, &  
 nichil vbi que fiant ecclesiastici: inueniet, puto, nõ aliam  
 illam quam nimiam familiaritatem, quæ ipsis est cum  
 laicis. Dicit enim vulgo solet, nimia familiaritas parit  
 contemptum. Si singuli in suis semper ecclesiis manser-  
 unt, & in illis diuina officia per se, & non per substitu-  
 tos, & reuerenter stans horis persoluissent, sicut ali-  
 quibus late tractatum, & demonstratum est<sup>a</sup>, certè  
 ecclesiæ, & sacerdotalis dignitas salua, & illæsa per-  
 manens permansisset. Et hac iam dicta ratione atque via  
 recuperanda est. Alioquin metuendū, ne bre-  
 uiter periret, & extinguatur. Siquidem hæc  
 est via, a qua recessimus, & scandalizauimus pluri-  
 mum, irritum facientes pactum iuris diuini, & huma-  
 ni, & propterea, sicut per Malachiam prophetam no-  
 ta prænantiatum est<sup>b</sup>; Deus dedit nos contemptibi-  
 li, & humiles omnibus populis. Quocirca & D. Gre-  
 gorius certior factus de cuiusdam Episcopi nimia cum  
 laicis familiaritate, hanc scripsit Romano defensori  
 epistolam<sup>c</sup>: Perlatum est ad nos, reuerendissimum  
 nostrum Basilium Episcopum, velut vnum de  
 illis in causis secularibus occupari, & prætorii inuti-  
 litate deuenire: quæ res quoniam ipsum vilem reddit,  
 reuerentiam sacerdotalem annihilat; statim vt expe-  
 ctantia tua hoc præceptum susceperit, ad reuertendum  
 eum districta executione compellat: quatenus ei illicite  
 assistente quinque diebus sub qualibet excusatione im-  
 morari non liceat: nisi quolibet modo eum ibidem  
 superius moram habere permiseris, cum ipso apud  
 nos grauiter incipias esse culpabilis. Reprehendit quo-  
 que grauiter hanc in curia, & aula Regū conuersationem  
 Alexander Papa III. in Archiepiscopo Cantuariensi<sup>d</sup>.  
 Et Innocentius Papa III. cum ad suam peruenisset  
 curiam, quod monachi, Canonici & alij regulares,

*Cur ecclesiastica  
 nunc tam nihili  
 fiant à laicis.*

*a lib. 2. de ma-  
 ioribus hor. tem-  
 po. causis &  
 remediis.*

*b Malach. 2. cap.*

*c epist. n. li. 11.  
 et c. perlatum,  
 dist. 28.*

*d in c. qua frō-  
 sc. de appellat.*

R r ij cum

cum deberent potius in claustris iuxta regularia con-  
tuta diuinis obsequiis inuigilare, de reditibus, quorum  
curam gesserant pecunia congregata, claustrum abo-  
rentes, per curias Principum, & potentum

a c. quanto. de  
off. Ord.

Curias princi-  
pum frequen-  
tantium poena.

b Can. 16.

Curia etymo-  
logia.

Alia poena cu-  
rias principum  
frequenterium.

Alia curie ety-  
mologia.

c Cano. Apost.  
7. c. Episcopo-  
pus. dist. 88.  
Duplex negotij  
secularis acce-  
ptio.

non vererentur: Mandauit<sup>a</sup> Archiepiscopo An-  
quatenus quoscumque tales inuenerit, nisi ad commo-  
nitionem suam respicerent, & regularem vitam  
seruarent, si Pralati eorum post suam commo-  
nem id exequi negligenter omitterent: per suspensionem  
officij, & beneficij appellatione remota compellerent.  
Nam a B. Syluestro iam olim constitutum erat in  
cilio Romano<sup>b</sup>; vt nemo etiam clericus, vel subdia-  
nus, vel diaconus, aut presbyter, aut Episcopus pro  
causam suam quamlibet intraret in curiam; quatenus  
omnis curia, inquit, a<sup>c</sup> uore dicitur, & immulachrona  
mulachrona est. Quod si quis clericus, in curiam  
troierit, anathema suscipiat, nunquam rediens in  
trem Ecclesiam. Communionem autem non propter  
propter tempus turbidum. Festus uero curiam non  
cruore, sed a cura dictam, locum esse ait, ubi  
curas olim gerebant. Verum nec in hac significatione  
accepta clerici in ea uereri possunt. Siquidem in  
postolorum canonibus ponitur: Episcopus, aut dia-  
dos, aut diaconus nequaquam seculi curam adsumant  
sin aliter, deiciantur<sup>c</sup>.

Panormitanus uero explicans titulum in decreto  
bus; ne clerici, vel monachi secularibus negotijs  
miscant, secularis negotij duplicem ponit signifi-  
nem: Primo enim dicitur quicquid prouenit ex  
concupiscentia, non subiecta fidei rationis. Et  
lud omnino uiuitur seculariter, id est secundum  
lum, & mundum, seu carnem, non autem secundum  
Deum, & spiritum, & hoc prohibetur etiam laicis  
præcipue clericis. Secundò, potest hoc uerbum  
re sumi magis strictè, vt comprehendat negotia  
tinens ad rem publicam mundanam, & secularis  
nes. Quod licet permissum sit laicis: tamen clericis  
terdicitur, vt negotiari. Placuit enim olim Imperator  
clemetia, vt nihil commune clericis cum publicis  
nibus, vel ad curiam pertinentibus, cuius corpore



Sunt annexi, habeant. Ex quo sequitur, quod nullum officium possit clericus habere in republica seculari, eod quod de illius vniuersitate non sit. Debent enim clerici attendere circa rempublicam spiritualem: laici vero circa rempublicam temporalem. Item vita clericorum debet versari circa vitam contemplatiuam; non autem de rebus mundanis habere curam, nisi quatenus sunt necessarii ad vitam corporalem. Hinc Apostolus: Nonne conformari huic seculo: quia nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, id est, temporalibus, mundanis, quantumcumque illa laicis liceant. Absurdum namque est, si promiscuis actibus rerum turbari officia; & alij creditum alius subtrahat, & praerogae clericis, quibus opprobrium est, si se peritos esse conceptionum forensium ostendere velint.

*Laici curiales olim ad ordines non recipiebantur.*

CAPVT V.

Laici vero, qui olim curiae publicarumque rerum negotiis implicati erant, ad ordines non recipiebantur, vt diuinis deseruirent ministeriis. Propterea quod, dum frequenter a curia repetebantur, ecclesia plurima consequbatur incommoda; vel quia eisdem curiales non voto religionis, aut pietatis studio; sed vt officiorum suorum ratiocinia fugerent, ad ecclesiam se transferrebant; quod Innocentius Papa primus Victorio Rothomagensi Archiepiscopo scribens, his verbis testatum reliquit: Frequenter quidam ex fratribus nostris curiales, vel quibuslibet publicis functionibus occupatos clericos facere contendunt, quibus potest maior tristitia, cum de reuocandis eis aliquid ab imperatore praecipitur, quam gratia nascitur de accitio sui assumpto. Constat enim, eos in ipsis muniis voluptates exhibere, quas a diabolo inuentas esse non dudum est, & ludorum, vel munerum apparatus aut praesentia, aut forsitan interesse. Sit certe in exemplum, sollicitudo, & tristitia fratrum, quam saepe pertulimus Imperatore praesente, cum pro his saepius rogarem, quam ipse nobiscum positus cognouisti. Quibus non solum inferiores clerici ex curialibus, verum etiam

R r iij in sa.

a l. placet. Et de Episc. et cler. b c. 1. ne cler. vel mona. exeprehensibile. 23. q. 8. Innoc. in c. dilecta. de excess. pralat. c. arg. cap. duo sunt. 11. q. 1. d. c. reprehensibile. 25. c. conuictor. 23. q. 8. c. duo sunt. dist. 96. c. solita. de maiori. et obed. d. c. si quis obiecerit. 1. q. 3. e. Ad Rom. 12. cap. 2. ad Timoth. 2. cap. Et consulta. Co. de istam. g. c. non confidat. dist. 50. c. qui in aliquo. c. praeterea. dist. 51. Cur olim curiales non facile in clericum recipiebantur. h. epist. 2. cap. 11. ep. c. praeterea. dist. 51. luo. par. 6. decr. cap. 349.